

LIETUVOS RESPUBLIKOS
PAŠTO ĮSTATYMO NR. VIII-1141 2, 15, 18 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO
PAPILDYMO 15¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Įstatymo projekto rengimą paskatinusi priežastis – poreikis aiškiau reglamentuoti pašto mokes ženklų leidybą. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pašto įstatymo (toliau – Pašto įstatymas) nuostatomis, pašto mokes ženklas – tai galiojantis Lietuvos Respublikos pašto ženklas, pašto blokas, ženklintas vokas ir atvirukas (atvirlaiškis), ženklinta aerograma, ženklintuvo spaudas ir specialus patvirtintas mokėjimo už pašto paslaugą spaudas. Pagal Pašto įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 5 punktą universaliosios pašto paslaugos teikėjas pagal susisiekimo ministro tvirtinamas taisykles išleidžia į apyvartą ir išima iš apyvartos pašto mokes ženklus, o pagal to paties straipsnio 4 dalį universaliosios pašto paslaugos teikėjas turi išimtinę teisę vykdyti šią veiklą. Taigi teisę išleisti į apyvartą ir išimti iš apyvartos pašto mokes ženklus siejama ne su konkrečiu subjektu, o su universaliosios pašto paslaugos teikėjo statusu.

Pašto mokes ženklų išleidimo, išėmimo iš apyvartos ir apskaitos tvarką nustato susisiekimo ministro tvirtinamos pašto mokes ženklų išleidimo, išėmimo iš apyvartos ir apskaitos taisyklės.

Pasaulinės pašto konvencijos 6 straipsnyje nustatyta, kad pašto ženklai gali būti leidžiami ir pateikiami į apyvartą tik šalies narės institucijos pagal Pasaulinės pašto sąjungos aktus įgalioto subjekto. Pašto ženklas turi būti oficiali išankstinio apmokėjimo už pašto paslaugą priemonė ir kartu gali būti filatelijos objektas. Be to, pašto ženklai turi būti prieinami visiems juos leidžiančios valstybės gyventojams.

1997 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/67/EB dėl Bendrijos pašto paslaugų vidaus rinkos plėtros bendrųjų taisyklių ir paslaugų kokybės gerinimo taip pat nesieja pašto mokes ženklų leidybos su universaliosios pašto paslaugos teikimu ir priskiria šią sritį vykdyti valstybėms pagal valstybių narių vidaus įstatymais nustatytas juridinio ir administracinio pobūdžio procedūras.

Teisės leisti pašto mokes ženklus siejimas su universaliosios pašto paslaugos teikėjo statusu gali sukelti teisinį neapibrėžtumą tuo atveju, jeigu ateityje pasikeistų universaliosios pašto paslaugos teikėjas. Tokiu atveju teisė leisti pašto mokes ženklus automatiškai pereitų kitam universaliosios pašto paslaugos teikėjui, nors pašto mokes ženklų leidyba iš esmės yra valstybės reprezentavimo ir filatelinės veiklos funkcija.

Atsižvelgiant į pašto sektoriaus veiklos praktinius aspektus, Įstatymo projektu taip pat tikslinama atskira procedūrinė nuostata, susijusi su universaliosios pašto paslaugos teikėjo pareigų įgyvendinimu, siekiant užtikrinti jos proporcingumą ir įgyvendinamumą.

Įstatymo projekto tikslas – aiškiai nustatyti subjektą, turintį teisę išleisti į apyvartą ir išimti iš apyvartos pašto mokes ženklus, ir šią funkciją priskirti akcinei bendrovei Lietuvos paštui.

Įstatymo projektu siekiama šių uždavinių:

1. nustatyti, kad teisę išleisti į apyvartą ir išimti iš apyvartos pašto mokes ženklus turi akcinė bendrovė Lietuvos paštas;
2. užtikrinti pašto mokes ženklų leidybos tęstinumą, stabilumą ir atitiktį Pasaulinės pašto konvencijos reikalavimams;
3. patikslinti procedūrinę nuostatą dėl ataskaitų teikimo termino, siekiant jos aiškumo ir geresnio praktinio įgyvendinamumo.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą inicijavo Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija (toliau – Susisiekimo ministerija).

Istatymo projektą parengė Susisiekimo ministerijos Pašto ir elektroninių ryšių grupės (vadovas Darius Stravinskas, +370 694 41323, el. paštas darius.stravinskas@sumin.lt) patarėja Gerda Vaikšnoraite (tel. +370 690 90416, el. p. gerda.vaiksnoraite@sumin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Pašto įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatyta, kad universaliosios pašto paslaugos teikėjas pagal susisiekimo ministro tvirtinamas taisykles išleidžia į apyvartą ir išima iš apyvartos pašto mokes ženklus, o to paties straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad universaliosios pašto paslaugos teikėjas turi išimtinę teisę vykdyti šią veiklą. Šios taisyklės taikomos universaliosios pašto paslaugos teikėjui, apie kurį pranešta Pasaulinei pašto sąjungai, – šiuo metu tai akcinė bendrovė Lietuvos paštas. Taisyklėse reglamentuojama pašto mokes ženklų leidybos planų tvirtinimo, Pašto mokes ženklų leidybos komisijos sudarymo ir veiklos, pašto mokes ženklų projektų atrankos, spausdinimo, saugojimo, išėmimo iš apyvartos ir apskaitos tvarka. Taip pat nustatyta, kad sprendimus dėl pašto mokes ženklų išleidimo į apyvartą ir išėmimo iš apyvartos priima universaliosios pašto paslaugos teikėjas. Taigi šiuo metu teisė išleisti į apyvartą ir išimti iš apyvartos pašto mokes ženklus yra siejama su universaliosios pašto paslaugos teikėjo statusu, o ne su konkrečiu subjektu.

Pašto įstatymo 18 straipsnio 2 dalies pirmojoje pastraipoje numatyta, kad universaliosios pašto paslaugos teikėjas privalo *per 4 mėnesius* nuo kiekvienų finansinių metų pabaigos parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai (toliau – RRT) reguliavimo apskaitos ataskaitas, kuriose pateikiama informacija turi sudaryti galimybę RRT įvertinti, ar universaliosios pašto paslaugos teikėjo finansiniais metais naudota reguliavimo apskaitos sistema atitinka teisės aktų reikalavimus.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Istatymo projektu siūloma pakeisti pašto mokes ženklų leidybos teisinį reguliavimą. Vietoj šiuo metu galiojančio modelio, kai teisė išleisti į apyvartą ir išimti iš apyvartos pašto mokes ženklus siejama su universaliosios pašto paslaugos teikėjo statusu, siūloma nustatyti, kad šią teisę turi akcinė bendrovė Lietuvos paštas. Todėl siūloma pripažinti netekusiais galios Pašto įstatymo 15 straipsnio 2 dalies 5 punktą ir 15 straipsnio 4 dalį ir papildyti įstatymą nauju 15¹ straipsniu, nustatančiu, kad pašto mokes ženklus išleidžia į apyvartą ir iš apyvartos išima akcinė bendrovė Lietuvos paštas, o jų išleidimo į apyvartą, išėmimo iš apyvartos ir apskaitos tvarką nustato susisiekimo ministro tvirtinamos taisyklės.

Pašto ženklų leidyba valstybiniu lygmeniu yra svarbi funkcija, kuri apima tiek praktinį paslaugų teikimą, tiek šalies reprezentavimą. Pašto ženklai yra laikomi vienu iš valstybės atributų kartu su vėliava, herbu ar valiuta. Jų leidimas yra suvereni valstybės teisė, parodanti šalies savarankiškumą tarptautinėje bendruomenėje. Taigi pašto ženklai bei pasirenkamos temos vaizduoja valstybės vertybes, pagarbą istoriniams įvykiams, asmenybėms bei dabartines valstybės ar pasaulio aktualijas. Dėl šios priežasties būtina užtikrinti, kad valstybei būtų garantuota galimybė daryti įtaką pašto mokes ženklų leidybai per valstybės valdomą įmonę – akcinę bendrovę Lietuvos pašta.

Pažymėtina, kad akcinė bendrovė Lietuvos paštas turi ilgametę pašto mokes ženklų leidybos patirtį, sukurtą infrastruktūrą ir veiklos tęstinumą užtikrinančius pajėgumus, todėl šios funkcijos priskyrimas šiam subjektui laikytinas pagrįstu efektyvumo, tęstinumo ir aiškaus teisinio reguliavimo principais. Siūlomas pokytis leis užtikrinti, kad pašto mokes ženklų temos būtų parenkamos atsakingai, įamžintų svarbiausias šalies datas, asmenybes ir įvykius, kas padės formuoti ir skleisti šalies įvaizdį tiek viduje, tiek tarptautiniu mastu.

Papildomai pažymėtinas ir tarptautinis pašto mokes ženklų pripažinimo reglamentavimas. Pašto ženklų leidybą reglamentuoja Pasaulinės pašto sąjungos taisyklės. Valstybė per savo kontroliuojamą įmonę gali užtikrinti, kad leidžiami ženklai atitiktų tarptautinius standartus, tai būtina ir sklandžiam siuntų gabenimui tarp valstybių.

Vertinant tai, kad šiais metais turi būti paskirtas naujas universaliosios pašto paslaugos teikėjas, o paraiškas yra pateikę 2 kandidatai (akcinė bendrovė Lietuvos paštas ir privati užsienio

kapitalo bendrovė Omniva LT, UAB), būtina užtikrinti, kad valstybė ir toliau galėtų daryti įtaką pašto mokes ženklų leidimui nepriklausomai nuo to, kuris kandidatas bus pasirinktas teikti universaliosios pašto paslaugą.

2025 m. birželio 30 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 2, 15, 17, 19, 20, 24, 26, 26-1, 26-2, 28, 31, 32, 33, 34, 38, 39, 42, 45-1, 45-2, 46-1, 49, 51, 52, 53-1, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 60-1, 74, 76, 77 ir 78 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 42-1 straipsniu įstatymą, kuriuo, be kita ko, buvo pratęstas finansinių ataskaitų tvirtinimo terminas, numatant, kad bendrovės metinių finansinių ataskaitų rinkinys kartu su vadovybės ataskaita ir auditoriaus išvada (jeigu auditas privalomas pagal įstatymus) *per 5 mėnesius* nuo finansinių metų pabaigos turi būti pateiktas juridinių asmenų registro tvarkytojui (30 straipsnio 1 dalis, kuria keičiama Akcinių bendrovių įstatymo 58 straipsnio 3 dalis).

Įvertinus tai, kad Pašto įstatyme numatytos reguliavimo apskaitos ataskaitos yra rengiamos remiantis audituotais universaliosios pašto paslaugos teikėjo finansinių ataskaitų duomenimis, Pašto įstatymo 18 straipsnio 2 dalies pirmoji pastraipa turi būti patikslinta – joje numatoma, kad universaliosios pašto paslaugos teikėjas reguliavimo apskaitos ataskaitas privalo parengti ir pateikti *per 5 mėnesius* nuo finansinių metų pabaigos.

Taip pat pažymėtina, kad 2024 m. birželio 25 d. įstatymu Nr. XIV-2812 buvo pakeistas Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito įstatymo pavadinimas į Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito ir kitų užtikrinimo paslaugų įstatymą. Atsižvelgiant į tai, Projektu siūloma patikslinti Pašto įstatymo 18 straipsnio 7 dalyje pateikiamą nuorodą į minėtą įstatymą, taip pat atitinkamai pakeisti Pašto įstatymo 2 straipsnio 31 dalį.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų priimto įstatymo pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto įgyvendinimas neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

Įvertinus Įstatymo projektą pagal Sprendimų poveikio konkurencijai vertinimo gairėse pateiktą klausimyną, nustatyta, kad nors siūlomas teisinis reguliavimas formaliai siejamas su konkrečiu ūkio subjektu, jis nesukuria reikšmingų kliūčių ūkio subjektų įėjimui į rinką ir nedaro reikšmingo neigiamo poveikio konkurencijai. Pažymėtina, kad pašto mokes ženklų leidyba pagal savo pobūdį nelaikytina savarankiška konkurencine veikla, be to, ši funkcija ir šiuo metu yra priskirta vienam subjektui – universaliosios pašto paslaugos teikėjui. Pašto mokes ženklai yra oficiali atsiskaitymo už pašto paslaugas priemonė, kurios leidyba, apskaita ir kontrolė yra neatsiejamai susijusi su valstybės funkcijų įgyvendinimu, viešojo pasitikėjimo užtikrinimu ir vartotojų apsauga. Atsižvelgiant į tai, ši veikla pasižymi viešojo reguliavimo elementais ir nelaikytina įprasta ūkine veikla, vykdoma laisvos konkurencijos sąlygomis.

Įstatymo projektas nedaro įtakos pašto paslaugų rinkai ir neriboja kitų ūkio subjektų galimybių teikti pašto ar kitas su tuo susijusias paslaugas, todėl konkurencijos sąlygos šioje rinkoje iš esmės nėra keičiamos.

Įvertinus galimas alternatyvas (pvz., kelių subjektų modelį ar licencijavimo taikymą), nustatyta, kad jos galėtų sunkinti pašto mokes ženklų leidybos, apskaitos ir kontrolės užtikrinimą, padidinti vartotojų klaidinimo riziką ir neužtikrintų tokio pat lygio sistemos vientisumo ir patikimumo.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, darytina išvada, kad siūlomas teisinis reguliavimas nesukuria reikšmingų konkurencijos ribojimų, o galimas poveikis konkurencijai yra minimalus ir objektyviai pagrįstas.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Tam, kad įstatymas būtų inkorporuotas į teisinę sistemą, kitų įstatymų priimti, galiojančių įstatymų pakeisti ar panaikinti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrines lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nėra įtvirtinama naujų sąvokų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymo projektą, iki 2026 m. gruodžio 31 d. susisiekimo ministras turės priimti Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2013 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. 3-258 „Dėl Pašto mokes ženklių išleidimo, išėmimo iš apyvartos ir apskaitos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą. Projekto rengėja – Susisiekimo ministerija.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

—

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.